

Nr 105.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1932 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställningar m. m.

(1:a avd.)

1:o) Uti den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1932 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under tredje huvudtiteln (punkt 9 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden samma dag) föreslagit riksdagen att för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1932 för Nationernas förbund för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 422,500 kronor.

Sveriges andel i kostnaderna under år 1932 för nationernas förbund.
[90.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 17—21 av återopade statsrådsprotokollet.

Enligt gällande provisoriska bestämmelser för kostnadernas fördelning åligger det Sverige att bestrida 18 enheter å en skala, som efter Mexicos inträde i förbundet omfattar $999\frac{1}{2}$ enheter, d. v. s. $\frac{18}{999,5}$ av 33,687,994 guldfrancs, eller 606,687:24 guldfrancs. Härifrån avgår emellertid enligt församlingens beslut dels Sveriges andel i 1930 års budgetöverskott, guldfrancs 2,261:85, dels ock restitution ur den i 1930 års statsverksproposition omnämnda byggnadsfonden, vilken restitution beräknats efter samma grunder som för de närmast förflutna åren och uppgår till guldfrancs 17,698:93. Sveriges nettobidrag till 1932 års budget utgör sålunda guldfrancs 586,726:46, efter parikurs motsvarande kronor 422,443:05 eller i avrundat belopp kronor 422,500.

Departementschefen har framhållit, att ehuru bidraget sålunda vore bestämt i guldfrancs, och det följaktligen med hänsyn till den allmänna osäkerheten på valutamarknaden vore ovisst, med vilket belopp i svenska kronor bidraget vid tiden för inbetalningens verkställande komme att utgå, syntes dock icke i anledning härav anslaget, som vore av förslagsanslags natur, böra beräknas efter annan grund än den hittills tillämpade.

*; Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Utskottet har ej funnit annan anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag än att anslaget för ifrågavarande ändamål bör med hänsyn till nuvarande valutaförhållanden bestämmas till 600,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för gäldande av *Sveriges andel i kostnaderna under år 1932 för Nationernas förbund* för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 600,000 kronor.

Upplysnings-
arbete för
freden.

[16.]

2:o) Kungl. Maj:ten har föreslagit riksdagen (punkt 16) att till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 26—29 av återopade statsrådsprotokollet.

Motioner.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehått

dels en inom första kammaren av herr *Olof Olsson* väckt motion (nr 128), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1932—1933 till den svenska avdelningen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet samt till svenska skolornas fredsförening bevilja ett extra anslag av 4,500 kronor att utgå med 3,000 kronor åt den förra föreningen och 1,500 kronor åt den senare såsom bidrag till deras verksamhet;

dels en inom samma kammare av herr *C. Lindhagen* väckt motion (nr 216), vari hemställts, att riksdagen ville beträffande tredje huvudtitelns anslag för upplysningsarbetet för freden:

1) höja anslaget för budgetåret 1932/1933 till 50,000 kronor i syfte att bibehålla och stärka de senaste subventionerna samt möjliggöra bidrag även till Svenska freds- och skiljedomsföreningen,

2) eventuellt besluta, att berörda belopp i sin helhet eller till viss del skall utgå genom motsvarande minskning i det föreslagna anslaget till det frivilliga skytteväsendet,

3) besluta, att det traditionella anslaget till fredsbyrån i Genève skall fortfarande utgå med 1,000 kronor,

4) föreskriva såsom villkor för beviljandet av nyssnämnda anslag å 1,000 kronor, att beloppet skall, därest Freds- och skiljedomsföreningen så påfordrar, beräknas såsom avbetalning å föreningens skuld till byrån för stadgat bidrag till dess organisation;

dels tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *J. B. Johansson* (nr 129) och den andra inom andra kammaren av herr *B. Holmgren m. fl.* (nr 153), vari hemställts, att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts förslag att till upplysningsarbete för freden anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor;

dels ock tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *J. Nilsson* i Malmö (nr 130) och den andra inom andra kam-

maren av herr A. Törnkvist i Karlskrona (nr 154), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1932/1933 anslå 32,000 kronor att av Kungl. Maj:t utdelas till sådana sammanslutningar, som dels i vårt land vilja sprida upplysning om fredsarbetets mål och medel och dels genom samarbete med motsvarande organisationer i utlandet vilja främja de internationella fredssträvandena.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Departementschefen har inledningsvis anfört följande:

*Kungl. Maj:ts
förslag.*

»I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och i likhet med vad som för nästföregående budgetår ägt rum, anvisade 1931 års riksdag till upplysningsarbete för freden för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 32,000 kronor.

Anslaget i fråga har disponerats på så sätt, att Informationsbyrån för fredsfrågor och mellanfolkligt samarbete tilldelats 15,000 kronor, att 3,000 kronor ställts till ministerns för utrikes ärendena förfogande för att utannonseras såsom stipendier åt studerande vid universiteten samt högskolorna i Stockholm och Göteborg för studier av Nationernas förbunds verksamhet samt att av återstående 14,000 kronor utdelats följande bidrag, nämligen till Svenska kommittén av världsförbundet för mellanfolkligt samförstånd genom kyrkosamfundet 3,500 kronor, Svenska föreningen för Nationernas förbund 3,500 kronor, Nordiska folkhögskolan i Genève 2,000 kronor, Svenska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet 1,500 kronor, Vita Bandets centralstyrelse 1,000 kronor, Nationaltemplarorden 1,000 kronor, Styrelsen för Godtemplarorden 1,000 kronor samt Svenska skolornas freds-förening 500 kronor.

Från vissa av nämnda organisationer och sammanslutningar hava numera ingått till Konungen ställda framställningar avseende bidrag av det anslag för nu förevarande ändamål, som må kunna av riksdagen anvisas för budgetåret 1932/1933. Sålunda har Informationsbyrån för fredsfrågor och mellanfolkligt samarbete hemställt om 25,000 kronor, Svenska föreningen för Nationernas förbund om 8,000 kronor, Föreningen Nordisk Folkhögskola i Genève om 5,000 kronor, Svenska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet om 3,000 kronor samt Svenska skolornas freds-förening om 1,500 kronor.»

Departementschefen har vidare meddelat, att statens organisationsnämnd den 13 oktober 1931 avgivit yttrande angående förevarande anslag. Nämnden har däri anfört bland annat följande:

»Organisationsnämnden, vilken icke anser sig böra intaga någon ståndpunkt till frågan, huruvida statsunderstöd överhuvud bör lämnas föreningen Informationsbyrån för fredsfrågor och mellanfolkligt samarbete, har efter undersökning rörande föreningens ekonomiska ställning kommit till den uppfattningen att, därest föreningen skall kunna bedriva sin verksamhet i ungefär samma omfattning som hittills, någon avsevärd nedsättning av det till föreningen utgående statsbidraget knappast kan ifrågasättas.

Däremot torde på andra grunder en minskning av anslaget till upplys-

ningsverksamhet för freden kunna föreslås. Därest, på sätt organisationsnämnden i annan framställning föreslagit, medel för nästkommande budgetår icke anvisas såsom stipendier för utländska studieresor i allmänhet, lärer Kungl. Maj:t ej heller komma att av förevarande anslag anordna något belopp såsom stipendier åt studerande vid universiteten samt högskolorna i Stockholm och Göteborg för studier av Nationernas förbunds verksamhet. Vidare synes det icke böra ifrågakomma att under det nuvarande statsfinansiella läget från förevarande anslag bevilja medel till sådana organisationer, vilka hava annat huvudsyfte än upplysningsarbete för freden och för vilkas omfattande verksamhet över huvud de medgivna statsbidragen synas vara jämförelsevis betydelselösa.

På grund härav och efter smärre jämkningar av övriga från förevarande anslag utgående bidrag torde anslaget kunna nedsättas med 25 procent till 24,000 kronor.»

Departementschefen har härefter uttalat, att, ehuru han kunde ansluta sig till den slutsats, vartill organisationsnämnden kommit, och sålunda ansåge, att ett större anslagsäskande för nu förevarande ändamål än 24,000 kronor icke borde i nuvarande statsfinansiella läge ifrågakomma, han ej kunde helt instämma i vad som av nämnden uttalats rörande anslagets användande för stipendier för studier av Nationernas förbunds verksamhet. En anledning till att bidrag för sådant ändamål hittills beviljats ur anslaget vore uppenbarligen det värde stipendiaternas studier av och erfarenheter från Genève-arbetet borde kunna hava för upplysningsverksamheten inom landet. Därest staten överhuvud ansåge sig böra stödja en upplysningsverksamhet för freden, syntes uppmuntrandet av studieresor till Genève vara en av de vägar för ernåendet av det avsedda syftet, som framför andra borde anlitas. Av detta syntes det departementschefen önskvärt, att Kungl. Maj:t bevarade möjligheten att, låt vara med minskat belopp, anlita ett eventuellt anvisat anslag till stipendier för studier av Nationernas förbunds verksamhet ävensom eventuellt till fortsatt understödande av den utav nordiska folkhögskolan i Genève bedrivna verksamheten i närliggande syfte.

I detta samband har departementschefen upptagit frågan om eventuellt fortsatt understöd till den internationella fredsbyrån. På i propositionen närmare angivna skäl funne sig departementschefen icke böra föreslå äskandet av ett särskilt anslag i riksstaten till byrån i fråga, utan ansåge, att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida och i vilken utsträckning det allmänna anslag till upplysningsarbete för freden, som kunde komma att av riksdagen anvisas, borde anlitas för understöd till internationella organisationer med nu ifrågavarande syfte. Med hänsyn härtill syntes det belopp, som av organisationsnämnden förordats för sistnämnda ändamål, böra avrundas uppåt till 25,000 kronor. Nämnda belopp har av Kungl. Maj:t äskats.

*Utskottets
yttrande.*

Då de skäl, som föranlett 1931 års riksdag att för upplysningsverksamhet för freden för budgetåret 1931 1932 bevilja ett anslag av 32,000 kronor, allt fortfarande föreligga, synes jämväl för budgetåret 1932 1933 samma belopp böra för ändamålet ställas till förfogande. I anledning härav anser sig utskottet böra tillstyrka de av herrar Nilsson i Malmö och Törnkvist i Karls-

krona väckta likalydande motionerna (I: 130 och II: 154). Härav följer, att utskottet avstyrker herrar J. B. Johanssons och Holmgrens m. fl. motioner (I: 129 och II: 153) ävensom de av herrar Olof Olsson och Lindhagen väckta motionerna (I: 128 och I: 216), sistnämnda motion i vad den avser anvisande av högre belopp för här ifrågavarande ändamål än 32,000 kronor.

Beträffande herr Lindhagens i nyssnämnda motion gjorda hemställan, att anslaget till upplysningsarbete för freden skulle helt eller delvis utgå genom motsvarande minskning i anslaget till det frivilliga skytteväsendet, vill utskottet erinra om, att motionen i denna del av riksdagen redan avslagits.

I fråga om användningen av anslaget torde det bära liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att fördela de anvisade medlen efter i huvudsak samma grunder, som vunnit tillämpning vid fördelningen av anslaget för budgetåret 1931/1932. Dock vill utskottet som sin mening framhålla, att särskilt sådana sammanslutningar bära erhålla understöd, vilka i vårt land vilja sprida upplysning om fredsarbetets mål och medel eller hava till uppgift att samarbeta med motsvarande organisationer i utlandet.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts framställning och herrar Nilssons i Malmö och Törnkvists i Karlskrona motioner I: 130 och II: 154 samt med avslag å herr Lindhagens motion I: 216, i vad densamma avser anvisande av högre belopp än som upptagits i förstnämnda motioner, ävensom herrar J. B. Johanssons och Holmgrens m. fl. motioner I: 129 och II: 153, må, i likhet med vad som för innevarande budgetår ägt rum, till *upplysningsarbete för freden* för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 32,000 kronor;

b) att herrar Olof Olssons och Lindhagens motioner I: 128 och I: 216, sistnämnda motion i vad den avser fördelningen av till upplysningsverksamhet för freden anvisade medel, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

c) att herr Lindhagens motion I: 216, i vad den icke behandlats under a) och b) här ovan eller redan varit föremål för riksdagens prövning, icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 maj 1932.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Widell, Olof Olsson, Bergqvist, Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Johansson* i Fredrikslund, *Asplund, Walles, Hellberg* och *Alexander Nilsson* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Wiklund* i Brattfors, *Jansson* i Falun, *Törnkvist* i Karlskrona, *Strindlund, Olsson* i Blädinge, *Holmgren, Eriksson* i Stockholm, *Olofsson* i Digernäs, *Persson* i Fritorp, *Danielsson* och *Andersson* i Prästbol.

Reservationer:

vid *punkt 2:o* (upplysningsarbete för freden)

1) av herrar *Kvarnzelius, Lindblad* och *Danielsson*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

2) av herrar *Widell, Bergqvist, Svensson* i Kompersmåla, *Johansson* i Fredrikslund, *Alexander Nilsson, Wiklund, Strindlund, Olsson* i Blädinge, *Holmgren* och *Persson* i Fritorp, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»I anslutning till de synpunkter, som kommit till uttryck i de av herrar J. B. Johansson och Holmgrens m. fl. väckta motionerna, I: 129 och II: 153, samt med hänsyn till den avsevärda försämring av det statsfinansiella läget, som inträtt efter statsverkspropositionens uppgörande, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka vare sig Kungl. Maj:ts förslag om beviljande av ett anslag å 25,000 kronor för upplysningsarbete för freden eller de i ämnet väckta motionerna, i vad de avse anslag för samma ändamål.

Beträffande herr Lindhagens i motionen I: 216 gjordå hemställan — — — — redan avslagits.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må med bifall till herrar J. B. Johanssons och Holmgrens m. fl. motioner, I: 129 och II: 153, avslå såväl Kungl. Maj:ts förslag som herr Olof Olssons motion, I: 128, herr Lindhagens motion, I: 216, i vad den ej redan varit föremål för riksdagens prövning, ävensom herrar Nilssons i Malmö och Törnkvists i Karlskrona motioner, I: 130 och II: 154.»